

Trinkova obletnica

Dne 26. junija letos je minilo že osemnajst let, odkar je prenehalo biti srce enega naših največjih sinov, pesnika, buditelja in duhovnega voditelja beneških Slovencev msgr. Ivana Trinka.

Obletnice njegove smrti so se spomnili tudi v Trčmunu, rojstnem kraju našega buditelja, kjer je bila skromna svečanost, ki jo je priredilo kulturno društvo «Ivan Trinka» iz Čedad.

Na vrhu trčmunskega hriba, kjer sta cerkev in pokopališče, se je zbralo precej naših ljudi, ki so hoteli na ta način počastiti spomin našega velikega rojaka.

Po maši je spregovoril nekdanji Trinkov učenec gospod Valentin Birtig župnik pri Devici Mariji pri Dreki. Spregovoril je o svojih prvih stikih s Trinkom kot učiteljem. Gospod Birtig se je v spominu vrnil v tista leta, ko je še obiskoval semenišče v Vidmu, saj je bila to takrat edina možnost, ki jo je imel mlad človek, če je hotel obiskovati šolo. Govornik je omenil prisrčen pristop, ki ga je imel pokojni Trinka do vseh, še zlasti pa do svojih rojakov iz Beneške Slovenije. Zlasti njim je vcepljal ljubezen do slovenske besede in ponos, da niso zatajali svojega rodu. «Ne bojte se laških psov», je dejal Trinka, «temveč bodite ponosni na svoj izvor». Govornik je ob koncu omenil še Trinkovo politično dejavnost in podčrtal dejstvo, da je kot videmski pokrajinski svetovalec pomagal marsikateremu beneškemu Slovincu, pa naj je šlo za prošnje, ki so se vlekle dolga leta po raznih uradih ali pa za sprejem v bolnišnico.

Ivan Trinka ni sovražil nikogar. Znal je ločiti dobro od slabega in vzel je, kar je bilo dobrega, od vsake kulture, od vsakega naroda. In ker je živel na meji med slovanskim in latinskim svetom, se je trudil, da bi se narodi teh dveh svetov spoznali, da bi si izmenjali kulturne in druge dobrine, da bi se vzljubili in sodelovali v obojestransko korist, da bi vladala na tem kraju sveta mir in ljubezen.

Po govoru gospoda Birtiga je sledil kulturni program, na katerem smo slišali recitacije in pevski zbor «Rečanj» iz Ljes.

Ob koncu slovesnosti je govoril tudi predsednik kulturnega društva «Ivan Trinka» iz Čedad Izidor Predan, ki je poudaril, da je ob Trinkovem grobu pred 18 leti dozorel sklep, naj ustanovijo kulturno društvo, ki bo nosilo ime po njem in nadaljevalo z njegovim delom, z bojem za pravice beneškega ljudstva. «Trinka je pustil težko dediščino in odgovornost, a mi se ne smemo otestiti bremena, ki nam ga je naložil, ne smemo se ustrašiti težav, ker bo prej ali slej resnica le prišla na dan in bo pravica zmagala. S Trinkovo oporoko, z njegovim naukom in v njegovem duhu pojdimo naprej! Tako se bomo najlepše poklonili njegovega spomina», je zaključil Izidor Predan na slovesnosti v Trčmunu.

Proti vojaškim služnostim v naši deželi

Polovico ozemlja Furlanije-Juljske krajine bremenijo vojaške služnosti - V videmski pokrajini od 137 podvrženih kar 103 komunov - Beneška Slovenija med najbolj prizadetimi

Nič kolikokrat smo že zapisali, da so med velikimi ovirami za razvoj Beneške Slovenije tudi vojaške služnosti, ki ne dovoljujejo skoraj nobene razmaha turizmu, industriji in sploh pospeševanju infrastrukture. Sicer pa tudi v političnem pogledu predstavljajo danes vojaške služnosti določen anahronizem, saj so končno tudi ovira za meddržavni prijateljski, gospodarski in kulturni razvoj med Italijo in Jugoslavijo, zlasti če še pomislimo, da je področje vojaških služnosti prav na meji, ki jo danes štejejo med najbolj odprte meje v Evropi.

V tem smislu je skupino poslancev predložila zakonski osnutek «za reformo režima vojaških služnosti». Prvi podpisniki tega zakona so bili, poleg videmskega poslanca Maria Lizzera, še Boldrini, D'Alema, D'Alesio, slovenski poslanec Albin Škerk, Menichino in drugi.

Naj pri tem omenimo, da so poslanec Lizzero, Škerk in drugi ta zakon predložili že v prejšnji zakonodajni dobi. Da bi se «iter» sprejemanja zakona ne prekinil, so ga nemudoma predložili tudi tokrat.

Iz obrazložitve zakonskega osnutka veje važna osnova za prepoved gospodarsko nerazvitih področij, v prvi vrsti Beneške Slovenije, predvsem pa temelj nove zunanje politike do sosedov. Dalje pa je tudi razvidno iz obrazložitve, da

obstajata v naši deželi dve vrsti vojaških služnosti.

Prve so uvedli nič manj kot leta 1859! Kako je mogoče, da se take služnosti še obdržijo, eno stoletje kasneje?

Vojaške služnosti za «obmejni pas» težijo predvsem na osnovi omejevanja svobode lastnikov zemljišč, hiš in dreves, preprečujejo investicije in kakršnokoli spreminjanje okolja. V glavnem so bile uvedene leta 1931 in pozneje: sredi fašizma! Te bremenijo

ozemlja 40 občin za skupno 215 tisoč hektarjev, kar pomeni — v skopih besedah — da gre za eno četrtno ozemlja Furlanije-Juljske krajine. Ker so namenjene «obmejnemu področju», si lahko predstavljamo s kakšno koncentracijo.

Druga vrsta vojaških služnosti prizadeva «vojaško pomembna področja». Te so uvedli leta 1932. Gre za ozemlja 30 občin za skupno površino 95 tisoč hektarjev. Zakon,

med drugim, prepoveduje, da bi na tem ozemlju «urejali rudnike, obalo, izvajali hidravlična, električna, telefonska dela ali gradili vlečnice».

Tretja vrsta je iz leta 1932 in zadeva 84 občin na meji z Jugoslavijo in Avstrijo za skupno 35 tisoč hektarjev površine, predvsem goratega področja, kjer pomeni vojaška služnost prav toliko kot «brezplačna razlastitev». Te vojaške služnosti so najpogostejše v Beneški Sloveniji.

Skupno je torej prizadetih po vojaških služnostih približno 150 občin za skupnih 345 tisoč hektarjev: polovica Furlanije-Juljske krajine.

Leta 1968 je parlament sprejel zakon, ki obvezuje vojaške oblasti, naj vsaj «pregledajo» umestnost vseh služnosti in nepotrebne izbrisajo. Rezultat tega «preverjanja» je katastrofalen, pravijo parlamentarci, saj so po «preverjanju» služnosti samo zaostrili. Tako je od 1. oktobra 1970 položaj v posameznih pokrajinah sledeč: Pordenon — 31 občin od skupno 50, Videm 105 od skupnih 137, Gorica 24 od skupnih 25, Trst 3 od skupnih 6.

Skupno je vojaška služnost prizadela 163 občin v naši deželi, pred tem «pregledom» pa so jih leta 1968 našteali 151!

Kaj predvideva, v skopih besedah, novi zakon? Ukinitve vseh služnosti, ki bi jih vojaška oblast v skladu z zakonom 180 iz leta 1968 ne obnovila na motiviran način, priznanje deželniemu svetu pristojnosti v tem smislu, pravica lastnikov, da se pritožijo, ne glede na roke zapadlosti, ustrezne odškodnine za možne prizadete lastnike in krajevne uprave, globalno odškodnino za deželo Furlanijo-Juljsko krajino, kot protivrednost za gospodarsko neizkoriščen potencial.

Glede odškodnine zasebnim lastnikom oziroma krajevnim upravam določa zakon sledeče sorazmerje: 70 od sto lastniku, 40 od sto upravi (občini, pokrajini) od prizadete škode, 10 od sto viška naj bi, po mnenju nekaterih, bil le oblika povračila za prejšnjo škodo.

Pred evharističnim kongresom v Vidmu

Od 10. do 17. septembra t.l. bo v Vidmu vsedržavni Evharistični kongres, h kateremu se pripravljajo verniki videmske nadškofije že dalj časa. Ta kongres bo obravnaval zelo važno temo: «Evharistija in lokalna skupnost», torej temo, ki je prav pokoncilska. Mimogrede naj poudarim pomen evharistije v krščanski veri; evharistija, to je maša in obhajilo, bi morala biti v krščanski skupnosti tisti činitelj, tisti faktor, tista vez, ki združuje v ljubezni, v medsebojnem razumevanju in spoštovanju vse vernike, ne glede na rasne,

jezikovne ali druge diferenciacije. Sveti Pavel se v nekem pismu izraža približno tako-le: «Ni več ne Grka, ne barbarja, ne Rimljana, ne moža, ne žene, ker so vsi združeni v eni medsebojni ljubezni v Kristusu». Vsi kristjani morajo biti torej eno v ljubezni, toda vsaka krščanska posamezna lokalna skupnost mora rasti v ljubezni do Boga in do bližnjega nekako samostojno, s svojimi lastnimi močmi, ukoreninjena v svojih tradicijah, v svojih lokalnih izročilih in s svojo miselnostjo. Če upoštevamo to, moramo torej poudariti pravico vsakega človeka, da časti Boga v svojem jeziku («Vsi jeziki naj Boga hvalijo» piše v Svetem pismu) in da izraža svojo religioznost privezan na lastno kulturo.

Evharistični kongres bo važen tudi zaradi tega, ker se bo prvič vršil v Furlaniji-Juljski krajini, torej na ozemlju, kjer prebivajo poleg večine tudi prebivalci slovenske in nemške manjšine. Ako pomislimo, da se tudi furlanščina vedno pogostje oglašja v javnosti na raznih folklornih prireditvah, na recitacijah, v gledališčih, celo v šolah in zadnje čase posebno v bogoslužju, tedaj bi organizatorji tega kongresa ne smeli mimo te regionalne stvarnosti in bi morali poskrbeti, naj se odraža tudi na kongresu mnogovrstna etnična kompozicija naše dežele.

V uradnem sporedu tega kongresa ni predvidenih posebnih bogoslužij v zgoraj navedenih jezikih, zato se furlanski krogi, ki se bore za ohranitev furlanščine, pritožujejo in že zdaj organizirajo razne nastope z bogoslužjem v furlanskem jeziku. Tudi verniki Benečije nameravajo nastopiti v okvi-

ru tega kongresa s samostojnim bogoslužjem v domačem jeziku, a za zdaj je ta zamisel še v načrtu. Posebno Slovenci bi morali izpričati ne samo pred domačo, a tudi pred vso italijansko javnostjo, da v videmski pokrajini živi etnična manjšina, katero je treba enkrat za vselej priznati, štiti in ohraniti kot dragoceno kulturno stvarnost.

Žal moramo ugotoviti, da tudi cerkvena oblast v Vidmu ni nikoli priznala uradno, da v Nadiških dolinah živijo Slovenci. Evharistični kongres bi lahko postal idealna tribuna za to prepoved, a za nas Slovence vsekakor koristno in važno priznanje.

Nižja gimnazija Ivana Trinka v Gorici

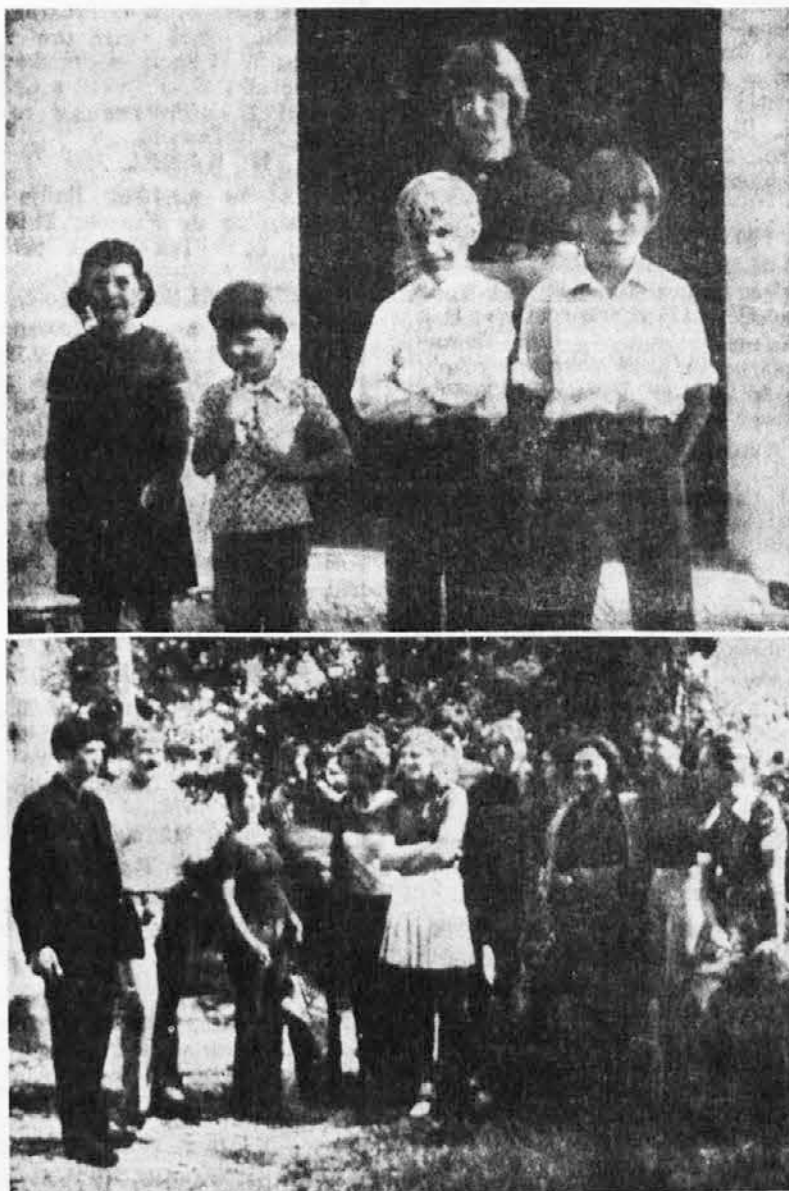
Pred dnevi je ministrstvo za šolstvo odobrilo predlog slovenske nižje gimnazije v ulici Randaccio v Gorici, da poimenuje svojo šolo po našem voditelju in duhovnem vodji msgr. Ivanu Trinku.

To je že tretja slovenska srednja šola, ki so jo v Gorici poimenovali po kakem uglednem slovenskem možu. V začetku letošnjega leta je šolsko ministrstvo dovolilo poimenovati licej po pesniku Simonu Gregorčiču, učiteljske pa po Primožu Trubarju, začetniku slovenskega slovstva. V teku pa je akcija za poimenovanje trgovske šole v Gorici.

Zanimivo pri vsem tem je, da je bil predlog za poimenovanje nižje gimnazije v Gorici sprejet že leta 1967, vendar je, bogve zakaj, obležal v predalu vse tja do lanske

jeseni. Hkrati pravijo v Gorici, da pričakujejo, da bodo v kratkem uspešno izpeljali akcijo tudi za poimenovanje slovenskih osnovnih šol v Gorici in goriški pokrajini.

Kakor smo na eni strani lahko veseli in ponosni, da nosi slovenska nižja srednja šola v Gorici ime po našem velikem pesniku, voditelju in buditelju, tako smo lahko na drugi strani tudi žalostni, da v naši pokrajini, v naši deželi, ni javne ustanove, razen društva, ki bi nosilo ime našega msgr. Ivana Trinka. Vsekakor bi bilo bolj logično in tudi pravično, če bi Trinkovo ime tudi pri nas nosila kaka pomembna šolska, kulturna ali izobraževalna ustanova, čeprav smo, kot smo že zapisali, ponosni in vseseli, da nosi slovenska šola v Gorici njegovo ime.

Na zgornji sliki vidimo mlade recitatricje iz Beneške Slovenije, na spodnji pa pevski zbor «Rečanj» iz Ljes, ki so nastopili na spominski svečanosti ob 18. obletnici smrti Ivana Trinka v Trčmunu.

IZ KANALSKE DOLINE

Tesno sodelovanje med SGZ in slovenskimi gospodarstveniki Kanalske doline

Slovensko gospodarsko združenje bo pomagalo rešiti vsa tista vprašanja, ki tarejo gospodarstvenike in tamkaj živeče Slovence

Nedavno tega so se v Žabnicah sestali vodilni predstavniki Slovenskega gospodarskega združenja iz Trsta in skupina slovenskih gospodarstvenikov iz Kanalske doline.

To srečanje naj bi pomenilo začetek konkretnejše prisotnosti SGZ tudi na tem skrajnem severnem delu naše dežele in še bolj okrepilo že obstoječe vezi med tržaško gospodarsko ustanovo in tamkajšnjimi gospodarstveniki.

Na srečanju so obravnavali vsa tista pereča vprašanja, ki tarejo tako gospodarstvenike kot vse tam živeče slovenske ljudi. Zato so tržaški predstavniki obljubili vso potrebno pomoč v mejah sedanjih možnosti SGZ.

Na sestanku so sprejeli konkretne sklepe, med katerimi so vsekakor najvažnejši:

ustanovitev posebne študijske komisije, v kateri bodo sodelovali vsi najvidnejši slovenski gospodarstveniki Kanalske doline in ki naj bi preučevala pereče probleme zamljiških posestev in možnosti gospodarskega sodelovanja ter koordinirala in vodila stike s Slovenskim gospodarskim združenjem;

SGZ bo občasno (vsaj enkrat mesečno ali pa na zahtevo omenjene komisije) prisotno s svojimi administrativnimi kadri in različnimi strokovnjaki, ki bodo kanalskim gospodarstvenikom na voljo za nasvete, reševanje različnih problemov in proučevanje, za informativna srečanja in sploh za nudenje vseh možnih administrativnih uslug;

ker se bo, kot so ugotovili, v Kanalski dolini turizem v kratkem zelo razmahnil, so poudarili nujnost, da se nekaj mladine strokovno izuči na tem posebnem področju. V tem smislu se je SGZ obvezalo, da bo posredovalo določeno število mest in za brezplačno šolanje v gostinskih šolah;

v bližnji prihodnosti bo

NAŠI DRAGI RAJNKI

IZ KOMUNA AHTEN: 64-letni Giuseppe Simonutti in 74-letni Giacomo Leonarduzzi.

IZ KOMUNA FOJDA: 97-letna Anna Cont vd. Topatigh.

IZ KOMUNA REZIJA: 56-letni Antonio Longhino iz Stolbice in 81-letni Antonio Siega iz Osojanov, stanujoč v Trbižu.

IZ KOMUNA SV. PETER: 92-letna Luigia Zamparutti vd. Strazzolini, 77-letni Isidoro Jussa iz Petjaha, 40-letni Remigio Balutto in 66-letni Vittorio Raccaro.

Vsem sorodnikom naših dragih rajnkij izrekamo naše iskreno sožalje.

treba posvetiti veliko pozornost in vložiti veliko truda za razvoj kmečkega turizma, ki bo lahko mnogo pripomogel ne samo k povečanju turističnega prometa, temveč tudi in predvsem k rešitvi problema obstoja in razvoja raznih kmetij.

Vsekakor je bilo to srečanje za Slovence v Kanalski dolini zelo pomembno, saj so ob koncu sklenili, da bo prvi strokovni obisk kadrov združenja še v letošnjem poletju.

V TRBIŽU BODO USTANOVILI TEHNIČNO SOLO ZA LES

Upravni svet državne strokovne šole D'Aronco iz Humina, h kateri pripada tudi trbiška šola, je sklenil, da bo predložil ministrstvu za šolstvo prošnjo, da bi ustanovili triletni nižji in dvelet-

ni višji tečaj za specializacijo tehnikov za les.

Takšnih šol pri nas namreč še nimamo, imajo jih pa v Ljubljani (Jugoslavija) in v Moedling pri Dunaju (Avstrija) in zato bi bila ta ustanova prava novost v Italiji. Iz teh šol bi izšli tehniki, ki bi se lahko zaposlili v lesni industriji ali pa v gozdarskih sektorjih in se tako vključili v deželno in državno gospodarstvo.

To pobudo je obrazložil deželni odbor za šolstvo Brunu Giustu predsednik upravnega sveta Modesto Di Gianantonio, katerega so spremljali direktor IPS prof. Eugenio Missana, direktor strokovne šole v Trbižu prof. Gabrio Casati in tajnik Giancarlo Pielli.

Deželni odbor je obljubil, da bo podprl omenjeni predlog pri pristojnih organih, saj gre resnično za potrebno ustanovo.

V Žabnicah odkrili ostanke grobov iz rimske dobe

Ko so te dni v Žabnicah popravljali vodovodne cevi, so kakih tri metre globoko našli na dragocen marmor, ki je bil ob straneh izredno lepo in fino obrušeno. Arheologi menijo, da gre verjetno za grobišča ali pa spomenike iz rimske dobe. Tu

je bila namreč nekdanja naselbina Larex in je tod mimo peljala cesta iz Aquileje preko alpskega prelaza.

O najdbi teh dragocenih izkopnin so takoj obvestili aquilejski muzej in skrbništvo za varstvo spomenikov. Vodovodna dela so začasno

IZ NADIŠKE DOLINE

Nova fabrika v Čedadu

Pred kratkim so odprli v Čedadu fabriko, ki bo izdelovala «bombole» za plin (gas). Fabrika je opremljena zelo moderno in zavzema 2.500 kvadratnih metrov pokritega prostora, okoli nje je pa še 25.000 kvadratnih metrov zemljišča, tako da jo bodo mogli s časom razširiti in zgraditi še več skladišč (magazinov). Zgradila jo je skupina furlanskih kooperativ s 35% podporo «Friulie». Gradnja te fabrike je stala okoli 30 milijonov lir.

Otvoritev tega pomembnega objekta na čedadskem industrijskem področju so se udeležili čedadski župan sen.

PODBONESEC

Cesta v Log dograjena

Končno je panoramična pokrajinska cesta, ki se odcepi pri Mostu sv. Kvirina (čedadski komun) proti Dolenjem Brnasu (špeterski in podboneški komun) do Loga, kjer se priključi državni cesti, urejena. Za to delo je pokrajina potrošila 120 milijonov lir, a ne zastonj, saj se bodo valorizirale vse vase, katerih so se sedaj izogibali izletniki, ker je bila ce-

Pelizzo, deželni odbornik za kmetijstvo adv. Comelli, poslanca Bressani in Santuz, deželni svetovalec Mizzau, pokrajinski svetovalec Namor in župani iz komunov Prapotno v Idrijski dolini, Manzana, iz Remanzacca, predsednik «Friulie» odv. Gioffre in številne druge osebnosti.

Senator Pelizzo je v svojem govoru poudaril pomembnost te fabrike, ker bo mogla zaposliti domačo delovno silo, ki sedaj odhaja v inozemstvo in možnost zaposlitve emigrantov, ki se v vedno večjem številu vračajo domov v upanju, da bodo dobili delo na domačih tleh.

SV. LENART

VAŽNI SKLEPI KOMUNSKEGA ODBORA

Na zadnjem zasedanju komunskega odbora so med

ustavili, ker čakajo, da bo na lice mesta prišla komisija in nadzorovala pri kopanju.

SESTANEK ČLANOV ZADRUŽNE MLEKARNE

Pretekli mesec so se sestali v Ukvah v Kanalski dolini člani tamkajšnje mlekarne, da so odobrili bilanco lanskega leta in podali poročilo o dejavnosti ter programu za bodoče. Predsednik mlekarne Erlich je ob tej priliki povedal članom, ki so se udeležili sestanka v izredno velikem številu, da so lansko leto zaključili bilanco z dva milijona in pol aktiva, in to čeprav so mleko odplačevali precej drago.

Na tem shodu so se tudi zahvalili deželni odbor kmetijstvu, ki ga je zastopal g. Sinicco in ustanovi ERS (Ente regionale sviluppo agricoltura), ki jo je zastopal dr. Mistruzzi. Oba predstavnika sta zagotovila, da bosta ti dve ustanovi še naprej posredovali, da se bo mlekarina mogla še bolj razviti. Predvideni so načrti, da jo bodo razširili in opremili z najmodernejšimi stroji za predelavo mleka.

Shod se je zaključil z željo, da bi ustanova za razvoj kmetijstva poskrbela za izkušenega tehnika pri zadrugi, da bi dosegli še boljše rezultate kot doslej.

drugim sklenili, da bodo komunski uradi (uffici) vsako leto uvedli enoten delovni urnik (orario unico) od 8 do 14 ure v mesecih od aprila do oktobra. Sklenili so tudi, da bodo prosili 10 milijonov lir posojila za ureditev ceste Dolenja Mjersa - Čemur - Pikoni in 266 milijonov lir za potenciranje glavne vodovoda. Poleg tega so tudi sklenili, da bodo dali posebno podporo desetim ljudem iz komun, ki so stari in sami in se zelo težko preživljajo.

KMET IZ KRAVARJA PADEL Z LESTVE IN SE UBIL

Našo vas je globoko prizadela smrt našega vaščana 78-letnega Vigija Stulina, ker je bil kljub svoji starosti še vedno zdrav in vedno pri delu. Kot dostikrat, je šel tudi pred dnevi v senik, ki je nekoliko oddaljen od hiše in ko je plezal po lestvi, mu je spodrsnilo in je padel nekaj metrov v globino. Njegovi domači so ga našli že mrtvega, kajti padec je bil tako nesrečen, da mu je počila lobanja.

Kaj pravi *** Petar Matajurac?

Bila sta dva beneška petjarja - berača, Bepo in Toni. Pred neko kmečko hišo sta se pogovarjala in si dopovedovala že koliko dni nista jedla.

BEPO: «Vidiš, kadar je mizerja u deželi, je slabo tudi za pekjarje, ni da so uoharni naš judje, a če nimajo sami kaj dat tu usta, kako naj dajo pekjarju!».

TONI: «Imaš razon, a kadar ti želodac kruli od lakote, te prime vsedno voja za jih klet, ker ti na dajo še skorje od kotla!».

BEPO: «Tole hišo ile pa lepuo poznam, zmjeraj so se obnašali po kristijansko s pekjarji, jih sparjemal pod strjeho ob nuoč in jim dajal za jest. Sadā stopem u hišo an pouprašam gospodinjio, če ima kaj za pod zob!».

Bepo pride u hišo. Noter ni nobenga. Na mizi pa je cela «pinca» - koruzna pogache in cel lonec «batude» - kislega mleka.

BEPO: «Kaj ni obednega par hiš? Kaj ni obednega? Gospodinjia? ... Gospodinja?». Nobeden se ne oglasi. Bepo se obrne na desno in levo, kadar je ugotovil, da ni obednega, da nič ne šumi in ropota, vzame pinco pod pazduho, lonec v roke in odnese k prijatelju.

TONI: (Kadar ga vidi z blagom): «Bog jim povarni na doplih, pa so rjes dobri ljudje!».

BEPO: «Kaj ti njesam pravu!».

Začela sta lomiti pinco in piti batudo.

TONI: «Žlic pa ti niso dali!».

BEPO: «Al češ še čuč, garda žvina. Takuo si bil lačan, de če so jih bili dali, bi biu še žlico snjedu. Zahval Boga za kar si ušafu!».

TONI: «Nu, nu, ne bod tajšan, saj vjem, da se lahko poje vsedno, samuo jau sem takuo. Rjes dobri ljudje so, Bog naj jim povarne!».

Kadar sta pojedla in popila batudo, je Bepo začel:

BEPO: «Vješ, gospodinja mi je jala, da bo potrjeha varniti lonac, sadā ji ga ti poneseš an se ji lepu zahvališ!».

TONI: «Dobrò, dobrò, saj že grem!».

Vzel je lonec pod pazduho in nesel v hišo. Kadar pride na prag, zasliši kričanje, a ni poslušal, šel je kar naprej. Mož in žena pa se kregata:

MOŽ: «Prekleta baba, jest pridem trudan an zmaran od djela, ti pa mi ne še večerje skuhaš!».

ŽENA: «Buog an Marija sta mi za pričo, da sem spekla pinco an parpravla batudo!».

MOŽ: «Kje pa je? Se zapljetaš ku kakuoš, kadar se junke naje!».

ŽENA: «Dobrò, da te ne

Buog štrafa, donas ga njesam še pokusla!».

MOŽ: «Ne, ne ga njesi pokusla, maj ga ne pokuseš, sod pa se tu kljet suši od sonca!».

ŽENA: «Sam ga sušiš, pa basas gor na me!».

MOŽ: «Kje sta pinca an batuda?».

ŽENA: «Tle na mizo sam bla djela!».

MOŽ: «Če je biu mačak pinco pojedu an batudo popiu, je biu vsaj lonac osti an če ga je biu ubu, so ble ostale pa krepe, zatuo ti ne vjerjem nič!».

Nato vstopi v hišo Toni in se začne zahvaljevati:

TONI: «Buog an Marija Vam stuo an tavžentkrat loni. Dobra je bila vaša pinca an batuda. (Položil lonac na mizo. Žena ga gleda z debelimi očmi, mož pa se na tiho pobere iz hiše iskati «kodal».) Toni nadaljuje:

«Buog an Marija vam dajta zdravje an srečo an naj vam ohranijo žvino an družino, s troštam, da bi imjeli pmo sami an da bi lahko pomagal še drugim potrebnim, posebno pa nam pekjarjam!».

Ko je izgovoril Toni te besede, je že prvo dobil od gospodarja s «kodalom» po hrbtu in potem drugo in tretjo.

TONI: «Ojoj, ojoj, saj san se lepuo zahvalu!».

MOŽ - GOSPODAR: «Te zahvalim jest!».

Ga tolče, po hrbtu, Toni beži. Gospodar vrže «kodal» za njim. Toni pobere «kodal» in ga nese proti prijatelju jokajoč in z upognjenim hrbtom.

BEPO: (smehljaje): «O Jezus, Marija, kaj se ti je zgodilo?».

TONI: «Gospodarju san povjedu, da je bilo malo masla u batudi, zatuo mi je namazu hrbat, kot ti ga bom jest tebe sadā!».

BEPO: «Dobrò, da te ne

Vas pozdravlja Vaš

Petar Matajurac

Sprehod skozi slovensko književnost

DRAGOTIN KETTE

Kettejeve pesmi izpovedne in ljubezenske pesmi, ki je v njih izrazil večji del svojih mladostnih doživetij; v pesmi, v katerih se združujeta ljubezensko čustvo in življensko spoznanje; v objektivne, lirsko nastrojene pripovedne pesmi in v prigodnice. Oblikovno se Kette naslanja na ljudsko pesem, gradi pesmi s prosto obliko in piše sonete, ki se odlikujejo po miselni globini in lahkotnem ritmu.

Objektivni svet Kettejevih ljubezenskih doživetij in miselnih spoznanj so tiha

dolenjska pokrajina, Novo mesto s Krko in Gorjanci ter Trst z morjem.

Tesna povezanost z naravo, ki jo bistro opazuje in z njo živi, je pesniku navdihnila čudovito romanco Skozi gozd je šel. Svoje iskane resnice je Kette izpovedal v Ciklu sonetov Moj Bog, ki kaže pesnikovo odločno voljo, da bi se zoperstavil osamelosti, duševni stiski, dogmam in demonu zanikanja.

Po svojem mišljenju in čustvanju se Kette v svojih številnih pesmih, ki so pol-

ne zdravega humorja in objestne šegavosti, lahkotnosti in domače barvitosti približuje mišljenju in čustvanju ljudstva.

Kette je slovenski pesniški izraz pomembno obogatil. Njegovo umetnost je razkril njegov najboljši prijatelj Ivan Cankar. Zato sodi Kette med najboljše slovenske lirike.

Svojo prvo pesniško zbirko je Kette doživel šele po smrti. Po njegovi smrti je njegove pesmi uredil in izdal Anton Aškerc 1900. leta pod naslovom »Peezije«.

Informazioni utili per i Coltivatori, Agricoltori, Lavoratori dal Patronato INAC

Profilassi obbligatoria per la TBC e BRC dei bovini

Con proprio decreto del 20-4-1972 il Veterinario provinciale di Udine ha stabilito la continuazione della profilassi obbligatoria contro la tubercolosi (TBC) e la brucellosi (BRC) dei bovini in tutta la Provincia.

In tale decreto sono contenute le norme in base alle quali gli allevamenti saranno riconosciuti «indenni da tubercolosi» e «indenni da brucellosi», nonché gli obblighi di abbattimento dei bovini riconosciuti infetti.

Si ricorda che a favore dei proprietari degli animali abbattuti perché infetti da tubercolosi o brucellosi è previsto un contributo (indennità) da parte dello Stato e

della Regione.

Le indennità previste per ogni capo sono le seguenti:

— Bovini iscritti al Libro genealogico: vitelli L. 20.000; manze L. 55.000; vacche fino a 8 anni L. 60.000; vacche oltre 8 anni L. 50.000; tori L. 20.000;

— Bovini non iscritti al Libro genealogico: vitelli, vitelloni, manzi e buoi L. 18 mila; manzette da L. 36.000 a L. 49.500; vacche fino a 8 anni L. 54.000; vacche oltre 8 anni L. 45.000.

Ai proprietari di bestiame che non abbiano più di 10 capi al momento delle prove diagnostiche, le indennità sopra indicate sono raddoppiate.

Contributo regionale sull'acquisto di giovenche

Il contributo regionale sull'acquisto di Manze (giovenche) gravide, d'ora in poi verrà concesso solamente sul bestiame acquistato nelle apposite Aste-Mercati di bestiame da vita organizzate dalla Associazione allevatori.

Gli allevatori interessati devono chiedere all'Ispettorato Agrario l'Autorizzazione all'acquisto, almeno 15 giorni prima dello svolgimento dell'asta. Queste domande vanno presentate all'Associazione Allevatori, anche tramite i nostri Uffici.

I contributi regionali sono previsti per le razze Bruna Alpina (B.A.) e Pezzata Rossa (P.R.) fino alle seguenti misure massime:

in montagna: 35% per bestiame di provenienza nazionale od estera;

in pianura: 30% per bestiame di provenienza regionale e 25% per bestiame di provenienza nazionale od estera.

Le prossime aste in calendario sono le seguenti:

giovedì 20 luglio a Palmanova;

per giovenche P.R.F.

giovedì 7 settembre a Palmanova;

per giovenche P.R.F.

A PARTIRE DAL 1. LUGLIO GLI AUMENTI PENSIONISTICI

Da anni si andava sostenendo la necessità di un aumento dei minimi pensionistici, finalmente i fondi si sono trovati.

Un aumento esiguo, di poche migliaia di lire al mese, ma sempre qualcosa per chi è costretto a vivere con 25 o 30 mila lire al mese, e cioè con le malfamate «pensioni di fame».

Ed ecco gli aumenti: per i lavoratori autonomi, e cioè commercianti, artigiani e coltivatori diretti, la pensione mensile passa, a partire dal 1. luglio 1972 da L. 19.750 a L. 24.250 mila. Egualmente dal 1. luglio 1972 sono state aumentate le pensioni dei lavoratori dipendenti, la pensione cioè erogata dall'Istituto Nazionale della previdenza Sociale, i cui minimi passano da L. 27.450 a L. 32 mila per i lavoratori sotto 65 anni. Le pensioni sociali, quelle percepite da cittadini in condizioni di bisogno, come ad esempio gli invalidi civili, che non usufruiscono di alcun trattamento di quiescenza, passano dalle attuali lire 12.000 a L. 18.000 al mese. Queste pensioni sociali sono a carico esclusivo del tesoro e il loro aumento, per i 500 mila cittadini che attualmente ne usufruiscono, comporterà una maggiore spesa per lo Stato di oltre 62 miliardi annui.

IZ TERSKE DOLINE

Na Tanameji bodo zgradili vlečnico

Deželno odbornišтво za turizem je dodelilo komunu Brdo poseben prispevek za gradnjo vlečnice (sciovia) za smučarje v kraju Tanameja. Nova vlečnica bo dolga 500 metrov, povzpela se bo kakšnih 120 metrov in bo stala 18 milijonov lir. Ze obstoječa vlečnica bo služila za začetnike, nova pa za izkušene smučarje.

Kot vemo, obleži sneg na Tanameji zelo dolgo, včasih celo do aprila, in zato je upanje, da bo ta kraj postal v kratkem zimski turistični center, ker je zelo blizu Čente in Vidma in ima vse pogoje, da se razvije. Tanameja je oddaljena od Vidma komaj 40 km in do tja vodi dobra asfaltirana cesta. Ne daleč od tu je tudi obmejni prehod prve kategorije v Učej in zato bodo lahko prihajali na smuko tudi smučarji iz Bovškega in Kobariškega ali pa italijanski onkraj meje na izlet. Pogoji so torej izredno dobri in zato imamo veliko upanje, da bo vsaj v zimskem času zažive-

la dolina Učej, ki ni nič manj privlačna tudi poleti, saj je tako zelena in hladna.

IZ IDRIJSKE DOLINE

POGOZDOVANJE GOLICAV

«Idrijska dolina je zares zelena dolina» pravijo nešteti ljubitelji narave, ki iščejo trenutka in časa, da se utrujeni od vsakdanjega dela v zatohlih pisarnah ali fabrikah v Vidmu, Čedadu ali kje drugje naužijejo v prostem času svežega zraka in pridobe novih življenjskih sil za jutrišnji dan. Vendar pa bi mogla biti ta dolga dolina ob reki Idrijci še bolj zelena V zadnjih desetletjih so izsekali precej gozdov, posebno kostanjevih, ker jih je napadla bolezen. Sedaj bodo na vse goličave zasadili 34 tisoč smrek in borovcev, ki so odporni proti boleznim in morda ne na vsežadnje tudi bolj dobičkanosni kot kostanj, ki danes ne gre več tako v prodajo kot nekda. Posekovanja bodo zopet zaživele in pustila bodočim generacijam lep patrimonij, ali če hočemo reči doto.

Te dni bodo pričeli s pogozdovanjem okolice prapotiškega Trčmuna, potem bodo prišle na vrsto pa še druge goličave. Vse to se bo izvršilo s pomočjo okrajnega inšpektorata za gozdarstvo (Ispettorato ripartimentale delle foreste).

TOČA POBILA TRTO

Letos bodo v prapotiškem komunu, ki slovi po lepih vinogradih, pridelali zelo malo vina, kajti po dolgotrajnem dežju je prišla še huda ura. Toča je pobila dosti venik in napravila velikansko škodo, ki se bo poznala še čez leta. V tem vinorodnem področju imajo sicer naprave »antigrandine«, ki so vedno dobro funkcionirale v nevarnostih in tako obvarovale vinograde, a tokrat je zmanjkalo raket za izstreljevanje in so bile zato vse obrambe proti toči zastonj.

FOJDA

NOVA POLJSKA POT V ČENEBOLE

V kratkem bodo pričeli z gradnjo nove poljske poti, ki bo povezovala kraj Mlinca s Čenebobo. Kot predvidevajo, bo ta cesta stala okoli deset milijonov lir, ki jih bo financirala dežela.

PATRONATO INAC

Istituto dell'Alleanza Nazionale Contadini per la tutela dei Diritti Previdenziali ed Assistenziali dei Lavoratori.

Giuridicamente riconosciuto, a sensi del D. L. C.P.S. 29-7-1947 n. 804, con D.M. 6-2-1970.

Servizio Provinciale dell'Alleanza Coltivatori - Civile, via IX Agosto n. 8 - Tel. 71386.

COLTIVATORI, LAVORATORI:

per tutte le pratiche, per tutte le necessità, per tutti i diritti, per voi e i vostri familiari l'I.N.A.C. Vi assicura la più efficace assistenza.

KMETJE, DELAVCI:

za vse dokumente
za vse nasvete
za vse pravice
za vas in vaše družine
INAC vam zagotavlja vso svojo pomoč.

France Bevk

Kaplan Martin Čedermac

41

Bil je mrk, vetroven dan, ko se je Čedermac razdražen vračal iz Lip.

Zjutraj je bilo še jasno, a se je pred poldnem nena doma začelo oblačiti. Na jugu se je še kazalo za pas jasnine, od severa pa je mrzlo pihalo, gnalo od Krna kope oblakov, ki so se ustavljali na vrhuncih, se trgali, nemirni begali in se prostrli čez nebo. Kdaj pa kdaj se je grozeče pomračilo, četudi je bilo še daleč do noči, potem pa se je zopet prisvetlilo, kakor da sili sonce skozi sivino. Listje še ni bilo odletelo, za zimo je bilo še zgodaj, vendar je Čedermac zdaj pa zdaj dvignil obraz, kakor da voja snežinke. Vlažen, hladen veter mu je pihal skozi tenko suknjo, da ga je rahlo stresalo v suho telo.

Vreme, ki je branilo iz hiše; vendar ni zdržal doma. Skubina ni bilo k njemu; besede, ki jih je pripravil zanj, so ga preveč pekle, da bi mogel še dlje čakati. Morda se nihče ne upa povedati Skubinu svoje sodbe, to ga dela objestnega in ga zazibava v samovšečnost. A on mu naravnost pove, kaj misli o njem, nato se bodo njune poti za vedno ločile.

Ni ga našel. Da je odšel malo prej in se vrne šele zvečer. Saj to je skoraj pričakoval, ni ga jezilo. Razdražila ga je psotka, ki je priletela za njim, ko je zamišljen stopal med hišami ob široki cesti. Zlečnil se je in se v hipu

okrenil, pogrelo ga je bilo v dno duše. Občinski tajnik Pentasuglia, človeček temnega obraza, je izpred svojega urada z mrznjo v očeh gledal za njim. Zbal se je kaplanovega strogega pogleda, se okrenil in stopil skozi vrata. «Bojazljivec!» je Čedermac razsrdjen zaklical za njim. «Vrže kamen iz zasede, potem pa se potuhne ko paglavec».

Palica mu je vso pot trdo pela ob cesti, glasno je godrnjal skozi zobe. Navdajala ga je jeza, a obenem bridkost in začudenje. Ali sega sovraštvo res že tako daleč, da ga sme vsak pes obljajati na cesti? Vsa leta se mu kaj takega ni primerilo. Bilo ga je groza ob misli na bodoče dni, ki bodo od jutra do večera zastrupljeni z mrznjo. Morda pa ima to še kak drug, zlovesč pomen...

Trobljenje za hrbtno ga je zdramilo iz misli. Stopil je na rob ceste, tedaj je zavora zaškrtala, avto se je ustavil tik njega, da se je preplašen ozrl.

Bil je zdravnik, Sicilijanec, ki se je trikrat na teden vozil po dolini in po vaseh. Mlad človek kodrastih las in olivne polti; male črne oči so mu živahno vrtale v človeka. Srečala sta se bila že v Lipah in se bežno pozdravila... Zdaj je odprl vrata in mu v nasmeihu pokazal bele zobe.

«Prisedite, prečastiti!».

«Ne, hvala», se je pobranil Čedermac. «Saj lahko hodim».

V resnici ga je bila pot utrudila; bil je še ves slaboten. Hkrati pa bi bil rad sam in si v tem trenutku ni prikrival tihe mrznje do teh ljudi.

«Čemu bi hodil v tem vetru? Do klanca vas potegnem».

Kaplana je vljudnost premagla. Prisedel je. Zdravnik je bil priljubljen med ljudmi, rad se je od srca zasmel; trudil se je, da bi z bolniki spregovoril kako slovensko be-

sedo... Sicilijanec je vozil počasi; nekaj časa sta molčala.

«Prečastiti», se je zdravnik za trenutek ozrl na Čedermaca, «opozarjam vas, pa ne zamerite, da bodite previdni! Pazite se!».

Kaplan se je zavzel, ni ga razumel; obšla ga je hvalnost, obenem plahost.

«Pred čim naj se pazim? Zakaj?».

«Ne vem». Sicilijanec je skomizgnil z rameni. «Samo to vem, da se nekaj pripravlja proti vam. Kaj, ne vem. Le mimogrede sem ujel. Ne zaupajo mi».

Pokazal je bele zobe in se zopet zresnil, napeto strmel na cesto, ki je delala oster ovinek. Čedermaca je spreletel mrz po hrbtu, vendar je skrival prepadenost.

«Tu nič ne pomaga», je rekel s senco potrnosti v glasu. «Saj poznate bajko o volku in jagnjetu. Pij vodo kjerkoli, volku jo boš kalil in te ima pravico požreti».

«Maledetto!» je Sicilijanec zaškrtal z zobmi. «Namesto da bi pošiljali v te kraje najboljše ljudi, so se zbrali tu povečini propalice in nevedneži. Sramujem se, ko vidim, kaj počenjajo z vami. Boli me, ko vem, da nas sodite po teh izvržkih in nas sovražite».

«Ne», je rekel Čedermac. «Nihče vas ne sovraži».

«Pač, sovražite nas», je zdravnik stresnil z glavo. «Saj se temu ne čudim. Tudi jaz bi sovražil vsakogar, ki bi tako počenjal z menoj».

Čedermac je molčal nekaj trenutkov. Besede so mu bile v uteho; zasramoval se je mrznje, ki mu je še malo prej zastrupljala kri.

«Hudo nam je, to je res», je spregovoril. «Toda naroda zaradi tega ne sovražimo. Saj vemo, da niste vsi istih misli. Narod ni kriv».

za naše mlade bralce

Miš in velblod

Strašen gost

Leto ima dvanajst mesecev in vsak mesec ima svoje ime. Toda prej, davno, davno je že tega, je imelo tudi vsako leto od dvanajstih svoje: bilo je leto zajca, konja, krave, merjasca itd.

Ni pa bilo ne velblodjega in ne mišjega leta.

«Mogli bi v mojo čast imenovati vsaj eno, čeprav zadnje leto», je potožila miška. «I ja-a!» je zamukal velblod. «Tudi jaz bi to hotel!». Potem je napol spodnjo ustnico in po strani pogledal miš. «Po enem od naju se bo imenovalo leto po tem, kdo od naju bo prvi zagledal sončni vzhod».

Miš je soglašala. Velblod se je takoj z gobcem obrnil proti vzhodu in se zagledal v nebo.

Stal je, gledal, niti z očesom ni upal treniti. Dolgo je stal, potem pljunil in legel.

«Saj je vseeno, tudi tako zagledam sonce prej kot miš. Imam daljši vrat in glava je višja».

Prišla je polnoč. Miš se je zdela poleg velbloda kot naprtnik poleg kotla.

«Jaz jutra sploh ne doživim», je nenadoma zajokala miš. «Čutim, da so tu hermelini. Mačka toliko da me že ni požrla. Sova sedi v bližini in preži name. Lisica te-

ka okoli. Dragi velblod, dovolite mi, da vam zlezem na zadnjo grbo».

Velblod se je ozrl: grba je bila nekoliko nižja od glave. «No, prav, pa sedi! Toda ne smeš gledati proti vzhodu! Glej na zapad!».

Miška je res, da ne bi razjezila velbloda, splezala na njegovo zadnjo grbo in se obrnila proti zapadu.

Obema se je zdela noč zelo dolga. Tedaj se je na vzhodu zjasnilo. Velblod je iztegnil vrat in dvignil glavo. «Zdaj», je pomislil, «prvi zagledam sonce».

«Sonce, sonce vidim», je

zacvilila miš.

«Sonce na zapadu?» je zadržal velblod in okrenil glavo.

Kakor orjak brez srajce je stala na zapadu gora, osvetljena s prvimi jutranjimi žarki.

In tako se eno od dvanajstih let imenuje mišje leto.

Ne čudite se, če vidite velbloda, kako s težkim bremenom naglo steče in poskoči kot kozel: zagledal je miš, preganja jo in jo hoče ubiti. Vsak velblod se razjezi, če zagleda miš. zato ker je prva zagledala sonce.

Neke noči je bil jazbec na lovu. Na obzorju se je pričelo jasni in jazbec je hitel, da bi bil še pred sončnim vzhodom v svoji jazbini. Ljudem se jazbec ne kaže, skriva se pred psi, hodi, kjer je visoka trava in temna zemlja. Jazbec je prišel do svoje- ga brloga.

«Brrrrrk, brrrrrk...», je nenadoma zaslišal čuden glas. «Kaj neki je?».

Zaspanost ga je nenadoma minila. Dlaka se mu je naježila. In srce, toliko da mu ni skočilo iz prsi, tako mu je tolklo.

«Takega glasu — brrrk, brrk — še nikoli nisem slišal... Stečem, pokličem prijatelje, zveri s kremplji, pa tudi poglavarju medvedu povem. Ne bi rad sam umrl».

Jazbec je šel in poklical vse zverine s kremplji, ki žive na Altaju.

«Oh, v moji duplini čepi strašen gost. Kdo si upa iti z menoj?».

Zveri so šle. Pri brlogu so vse položile uho na zemljo. Res, kar zemlja se je tresla: «Brrrk, brrrk...».

Vsem se je od strahu naježila dlaka.

«No, jazbec», je rekel medved, «tvoj dom je, zato pojdi prvi!».

Jazbec se je ozrl; toda vsi so mu svetovali isto.

«Pojdi, pojdi! Kaj stojiš?».

Njim samim pa so se od strahu povsili repi.

Za glavni vhod se jazbec ni mogel odločiti; strah ga je bilo. Začel je kopati od zadaj. Težko je kopal v kamniti zemlji. Odrgnil si je kremplje. In pokvaril je svoj lastni dom. Končno se je jazbec prikopal do prostorne spalnice. Dospel je do mehkega mahu in videl — nekaj se na njem beli. «Brrrk, brrrk...».

S prekrizanimi belimi tačkami je tu glasno smrčal beli zajček.

Zveri so se od smeha valjale po tleh.

«Zajec! Pogledajte, zajec! Jazbec se je ustrašil zajca!».

Ta smeh, ta sramota!

«Pa mi res ni bilo treba zbohnati vsega Altaja», je premišljeval zasmehovani jazbec.

Jezno je skočil v zajca.

«Izgini! Kdo ti je dovolil tu smrčati?».

Zajec se je zbudil. Okoli

sebe je videl volkove, lisice, risa, divjo mačko, stepno verico in celo poglavar medved je bil tu. Niti besede ni mogel spraviti iz sebe.

«Kar se mora zgoditi, temu ne uidem».

Ubožec se je stisnil k zemlji — hop! jazbecu na glavo. In z glave kot z griča spet skok in do ostrejša. Od bele- ga zajčjega trebuha se je jazbecu pobelilo čelo in zadnje

zajčje tačke so pustile na jazbečevih licih bele sledove.

Zverine so se smejale še glasneje.

«Zakaj se neki smejejo?» ni mogel razumeti jazbec.

«Ej, jazbec, sezi si na čelo in na lica! Kako si se polepšal!».

Jazbec si je pogladil gobec — bel puh mu je obvisel na krempljih. Ko je jazbec to videl, se je pritožil pri medvedu.

«Ponižno se klanjam, dedek medved, poglavar. Zdoma sem bil in nikogar nisem povabil na obisk. Ko sem za-

slišal smrčanje, sem se prestrašil. Vse zverine sem zaman poklical na pomoč. Zaradi njega sem si pokvaril dom. In zdaj še to: glava in lica so se mi pobelila. Krivec pa je zbežal, niti ozrl se ni. Prosim, razsodite!».

Medved je pogledal jazbeca, se odmaknil nekaj korakov, ga še enkrat pogledal in zarjovel:

«Ti se še pritožuješ? Imel si kot zemlja črn gobec in zdaj, ko se ti je pobelil, ti bodo celo ljudje nevoščljivi. Škoda, da nisem stal na tvojem mestu, pa bi sam imel bel obraz! Zares sem jezen!».

In s težkim korakom je odhacal medved do svojega toplega, suhega bivališča.

Jazbec pa je ostal tak, z belimi pasovi na čelu in licih. Baže se je temu že privadil in kdaj pa kdaj se celo pohvali:

«Vidite, kako je zajec poskrbel zame. Od tedaj sva najboljša prijatelja».

Sedem let pri beli kači

Svoje dni je hodil majhen deček v gozd po drva. Neka dne je šel mimo globoke jame, spolnilo mu je in je padel vanjo. V jami je bilo polno kač, a prva med njimi je bila kačja kraljica ali kačji lev, bela kača z blestecim demantom na glavi. Deček se je bal kač, vendar mu niso nič hudega storile. Naglo se jih je privadil, le lačen je bil. Videl pa je, kako ližejo kače neki kamen, pa ga je začel tudi sam lizati in ni bil več lačen. Tako je preživel v luknji med kačami sedem dolgih let. Ko je sedmo leto minilo, mu je kačja kraljica rekla:

— Sinko, ti bi šel rad domov, ali ne?

— Seveda, rad bi šel domov, ji je odgovoril deček, samo ne vem, kako.

— Ne skrbi za to, mu je odvrnila kačja kraljica, toda gorje ti, ako nas izdaš!

Deček je prisegel kačji kraljici, da je ne izda, potem ji je sedel na rep in ona ga je vrgla iz jame.

Deček je šel vesel proti domu. Vsi domači so se mu zelo čudili, ker so mislili, da je že davno mrtev. Na vse načine so ga domači prosili in silili, naj jim pove, kje je bil toliko časa. Deček pa se je branil, a ko oni le niso mirovali, jim je povedal, da je bil v jami pri kačji kraljici. Zdaj spet niso prej mirovali, dokler ni obljubil, da jim pokaže kačjo kraljico.

Šli so k jami. Deček je splezal na deseto bukev od iame in glasno zažvižgal. Zažvižgal je prvič nič, žvižgal je drugič-zopet nič, zaž-

vižgal je tretjič-in iz jame se je prikazala kačja kraljica, bela kača z demantom na glavi. Zalostno je spregovorila:

— Sinko, sinko, zakaj si mi prisegel, da me ne izdaš? Potem je rekla navzočim,

naj ji puste, da se še enkrat obrne. A ko se je obrnila, je podrla devetero bukev, le desete ni mogla, na kateri je čepel deček. Sreča njegova, da je splezal na deseto bukev, kajti drugače bi bilo po njem.

Gož

Gož je kača, dolga kot gra bljišče. Stanuje pod hišnim zidom, pod ognjiščem ali vsaj blizu hiše. Domačim ne stori nič hudega, njih največji prijatelj je, hišo varuje nesreče in igra se z otroki.

Opoldne je gospodinja vzela južino iz peči, lonček jedi pa je pustila pri žerjavici. Ljudje so odšli na delo. Gož prilaze izpod ognjišča v peč in poje, kar mu je pripravila gospodinja. Zvečer, ko pride gospodinja kuriti za večerjo, zleze gož izpod peči in izgine počasi pod ognjišče.

Pri neki hiši so vsi goži prilazni naenkrat na njivo k žanjicam.

To ne more biti nič drugega, si mislijo žanjice in gre- do domov. Res zagledajo, kako je švigal iz dimnika ogenj. K sreči so ga še mogli pogasiti.

Hiša je stala na samotni, nedaleč od potoka, ki teče po dolinici. Uro hoda ni bilo hiše

na nobeno stran. Na vrtu blizu hiše je stala samcata, od grmovja obdana skala, ki se je gotovo nekoč privadila s hriba.

Pri hiši so imeli edinega sinka. Vsak popoldan je prosil kruha in potem odšel, da noben ni vedel kam. Materi se je čudno zdelo, da sinko brez kruha nikoli ni šel od hišnega vogla. Povedala je očetu in sklenila sta, da bosta šla gledat, kam hodi sin. Gresta za njim in prideta do velike skale, ki je stala na vrhu. Tu ga vidita, kako sedi na tleh in drobi kos kruha, sam ga je in ga daje tudi v usta gožu, ki mu v kolobar zvit leži na kolenih ter drži glavo kvišku.

Oče priskoči in ubije goža, sinek pa prične jokati in tožiti očetu:

— Zakaj ste ubili mojo ptičico?

Ni se mogel potolažiti, jel je hirati in kmalu je tudi on umrl od žalosti.

Čebela na kapi

Nekoč so bili v neki vasi ukradeni ulji. Lastnik uljev je premišljeval, kako bi jih našel. Eden izmed vaščanov mu je rekel: «Jaz ti jih bom našel». Vsi vaščani so se zbrali in mož jim je zaklical: «Hej,

kateri bo sedaj povedal, kdo je ukradel ulje? Jaz ga poznam, toda naj sam pove! Glejte, ta je (in pokaže z roko), ki mu sedi čebela na kapi!». Eden izmed vaščanov je dvignil roko, da bi jo pregnal. Tako se je izdal.

Ko je lev zbral vojake

Nekoč je lev zbral vojake od vseh živali, kar jih je na zemlji, in jih uredil v bataljone po njihovih vrstah in oblikah, da si se bal nanje pogledati, ker so bile v njih živali vseh vrst. Med njimi sta bila tudi osel in zajec. Ko je lev vojsko lepo uredil, je poklical medveda in mu zaukazal, naj pregleda bataljone, ali so dobro urejeni. Medved je vojsko obšel in vse po vrsti pregledal.

Ko je medved prišel do osla in zajca, se je začel smejati: «Joj, pobratim medved, zakaj se smeješ», ga je vprašal lev, «ali ti morda ni všeč razvrstitev vojske, kakor sem jo iz-

vedel? Če ti ni všeč, ti, pobratim medved, dovolim, da jo lahko bolje razporediš, če znaš».

«Ne, presvetli cesar», mu je medved odgovoril, «ne smejem se tvoji razvrstitvi, kakor si uredil vojsko. Zakaj, kako naj bi jaz znal vojsko bolje urediti kakor ti! Marveč se smejem oslu in zajcu, ker sta tudi onadva prišla in se uvrstila v bataljone. Kaj pa onadva lahko naredita v boju, če pride do njega? Mar bo osel lahko držal puško in sukal sabljo? Ali pa zajec, ali se bo lahko postavil s prsmi proti sovražniku, ko se bomo bili? Glej, zato se smejem, presvetli cesar!».

«Oh, medved, nimaš prav», mu je rekel lev, «ni tako, kakor ti praviš o oslu in zajcu, ker sta tudi onadva potrebna. Če osel ni za puško in za sabljo, pa bo za trobentačo, da bo trobental na trobento in zbiral čete, kadar bodo raztresene po hribih in dolinah; zajec pa bo s svojo hitrostjo brzi sel, da bo raznašal vesti po vojski. No, medved, kaj praviš na to?» — «Ničesar nimam pripomniti, presvetli cesar», mu je medved odgovoril, «prav imaš, res je tako, to si dobro storil; ker si umnejši in bolj junaški kakor vse druge živali, si njihov cesar. Resda imam tudi jaz veliko glavo, tako pameten kakor ti pa vendarle nisem».

Litovska pravljica

Krompir ga je rešil

Nekoč je kmet zakasnil in prišel prepozno na tla-ko. Graščak ga je zagledal in nahrulil:

«Ti, kaj se pa to pravi? Zakaj si zamudil? Če te nadenem v konjušnico in ti jih namečejo s šibo, potem boš še bolj uren!».

Oprostite gospod, zadržan sem bil. Saj ni kar tako, če moraš pojedti dvajset jedi. Glejte, pa sem se malo zakasnil», se je opravičeval kmet.

«Kdo in s čim te je pa gostil?» je ostrmel graščak. «Kar moja žena! Nanesla je na mizo, da se je kar šibila: Kuhan krompir, pražen krompir, pečen krompir, zmečkan krompir, v oblicah krompir, piré krompir, opran krompir, postan krompir...».

«Dosti, dosti požeruh! je zavpil graščak. «Ugnal si me!».

Tako se je kmetu posrečilo, da se je rešil konjušnice in šib.